СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXII. Число 14. Джерзи Сіті, Н. Дж., пятниця, 18. січня, 1924. VOL. XXXII. No. 14. Jersey City, N. J., Friday, January 18, 1924. THREE CENTS

ВЕЛИКИЙ СТРАЙК МАЙНЕРІВ В НОВІЙ ШКОТІЇ

СІДНІ, Нова Шкотія, Канада, 16. січня. — Всі майнерські робітники на Кейп Бретов та в Новій Шкотії вийшли на страйк. Разом застрайкувало 12,000 майнерів.

Причиною страйку є скінчене старого контракту та проголошення зниження робітничої заплати о 20 процентів. Страйк веде Американська Майнерська Юнія.

Домініяльний та провінціяльний уряд старається довести до згоди.

З НАРАД НАД ІМІГРАЦІЙНИМ ЗАКОНОМ

ВАШІНГТОН, 16. січня. — Підчас дальших нарад над іміграційними проектами в іміграційнім комітеті палати послів постановлено виключити зовсім від іміграції всіх людий жовтої раси. Комітет взяв дальше під увагу питання, які купці, студенти та професіоналісти мають право приїзджати сюди без огляду на іміграційну квоту.

„НЕМА ЗАКОНА БЕЗ СВОБОДИ"

ВАШІНГТОН, 16. січня. — На річній конвенції Антисалюнової Ліги виступив з промовою президент Кулидж. Бесідник заявився за виконуванием прогибіційного закона як всякого закона краю, бо без виконування законів неможлива свобода народа.

Межи другими бесідниками був пенсилвенійський губернатор Пиншо, котрий домагався, щоби федеральний уряд почав слідство над скандальною торговлею алькоголічними напитками.

НОВИЙ ФАРМЕРСЬКИЙ ЗАКОНОПРОЄКТ

ВАШІНГТОН, 16. січня. — До великого числа законопроєктів, що мають на ціли помогти американським фармерам, прибув ще проєкт Мекнері та Гогена, котрий внесено в конгресі нині, а котрий ставить собі за ціль удержувати все ціни фармерських продуктів на тій висоті, на якій вони були від 1905. до 1914. року. Для сеї цілі малаби бути зорганізована федеральна експортова корпорація з капіталом 200 мілїонів долярів.

НОВА ПОБІДА ФЕДЕРАЛІСТІВ НАД МЕКСИКАНСЬКИМИ ПОВСТАНЦЯМИ

МЕКСИКО, 16. січня. — Коло міста Пуеблі, добутого недавно повстанцями, а відтак відбитого федеральними військами Обрегона, прийшло до завзятого бою, в котрім повстанці стратили коло 150 людий вбитих та були примушені відступати. Частина повстанців перейшла на американську територію.

ЗНОВА РОЗБИВСЯ АМЕРИКАНСЬКИЙ ВОЄННИЙ КОРАБЕЛЬ

ҐАЛВЕСТОН, Тексас, 16. січня. — Американський воєнний кружляк Такома наїхав підчас страшної бурі, що лютувала нині на всьому Мексиканському Заливі, на підводні скали яких 16 миль від мексиканського порту Вера Крус та взиває бездротним телеграфом кораблі о поміч. Коло нього стоїть невеличкий тягаровий корабель, але не може підїхати до нього через великі филі.

ЩЕ ОДНА ЖЕРТВА БУРІ

ЛЕЙКГЕРСТ, Ню Джерзі, 16. січня. — Великий фльотний кермовний воздушний корабель Шенандоа, що стояв тут привязаний до високої залізної щогли, зірвався через вітрогу з якора та полетів з вітром разом з 22 особами, що були в його лодках. Сі доносять при помочи бездротного телеграфу й телефону, що їм не грозить небезпека та що вони мають надію, що їм вдасться скоро завернути бальон до його пристані.

ЗА ПРОЄКТОМ ЛА ФОЛЕТА

ВАШІНГТОН, 16. січня. — Сенатор Смит, голова сенатової комісії для межистейтової торговлі, виступив зі заявою за проєктом сенатора Ла Фолета, щоби обнижити залізничі оплати.

ФИЛИПІНСЬКА ДЕЛЕГАЦІЯ У ВІКСА

ВАШІНГТОН, 16. січня. — Секретар Вікс приняв нині на урочистім обіді депутацію Филипінців, котра приїхала до Вашінгтону побивати від уряду та конгресу признання повної самостійности для филипінських островів.

СЕНАТОР БОРА ЛУЧИТЬ ПОДАТОК З ФРАНЦУЗЬКИМИ ДОВГАМИ

ВАШІНГТОН, 16. січня. — Сенатор Бора виголосив в сенаті промову, в якій заявив, що справа зниження податків в Злучених Державах є звязана зі справою сплати воєнних довгів другими державами, голвно Францією.

АМЕРИКА ПРОТЕСТУЄ ПРОТИ БЛЬОКАДИ

ВАШІНГТОН, 16. січня. — Американський конзуль вручив Адольфови де ля Гуерті, провідникови повстанців, протест американського департаменту стейту проти бльокати (відтятя від світа) мексиканського порту Тампіко.

ВІДКРИЛИ ЛІК НА ШКАРЛЯТИНУ

НЮ ЙОРК, 16. січня. — Др. А. Р. Дочес, професор медицини на Колумбійськім університеті, подав на зборах Товариства Досвідної Біольогії та Медицини, що він відкрив серум проти шкарлятини („скарлет фівер"). Лікар каже, що він ще не зовсім певним незавідности свого ліку, що, однак, його лік помагав в бельших случаях.

(Серум — називається плинна часть крови животини, приготованої для поборювання недуги через защеплення в неї зразків сеї недуги, яку се серум має поборювати. Є всякі роди серума: проти-холеричний, проти-тифусовий, проти-вісповий, і т. д.)

ЗА ФІНСЬКИЙ ВОЄННИЙ ДОВГ

ВАШІНГТОН, 16. січня. Президент Кулидж вислав до потвердження сенату проєкт міждержавної умови межи Злученими Державами та молодою фінською републикою про сплату воєнного довгу Фінляндії в сумі 9 мілїонів долярів.

ВИСТАВА О. АРХИПЕНКА

Український різбар Олександер Архипенко улаштовує тепер в Ню Йорку свою першу в Америці повну виставку своїх малюнків, рисунків та різб. Вистава буде відкрита вже в найблизчу неділю, дня 20. січня сього року, у відомій „Конгор Гелері" в Ню Йорку.

Се вже другий виступ нашого артиста перед американською публикою. Перший раз виступив він своїми різьбами в 1920. році, коли йому уряди по відкрито виставку „Сосієте Анонім". Не рахувати, що він виступив також на спілку з другими артистами в збірних виставках.

Відкриття вистави Архипенка буде теж відкриттєм Товариства Для Розвою Модерної Штуки, що тепер організується в Ню Йорку власне заходами артиста, а котрого маніфест, написаний Архипенком, буде прочитаний на відкриттю відомою артисткою Мочабеллі (Марії Кармі). До сього товариства будуть запрошені артисти, вчені, письменники, взагалі видніщі люде, цікавлячі ся розвоєм найновійшої штуки, так з Америки як і зі Старого Світа.

ЦІКАВИЙ ВИПАДОК НА РІЦІ

В тій части нюйорських вод, що звуть Норт Ривером, торговельний корабель „Ель Валє", росколисаний филями припливу, насунув на стоячий побіч нього портовий корабник „Принсез" та роздушив його до причину так, що сей скоро потім затонув. Підчас сього погиб теж 48-літний олівар корабника Геникен.

ПРИГОДИ МОРЯКІВ

До порту в Гобокені, Ню Джерзі, заїхав товаровий корабель „Ґалілео" та привіз зі собою моряків вітрильного корабля „Комо". Сей корабель виїхав з Французького порту Гаврущ везучи дерево до Барбадоса, але зараз по виїзді на повне море попав в страшну бурю, котра зробила на ньому страшне знищення. Малим деревляним кораблем кидало як корком. Моряки, щоб датися борунам занести на море, мусіли привязатися линвами до корабельних поруч. Коли буря дущала та грозила затопленнем корабля, моряки стали пускати ракети, щоби плинучі недалеко кораблі дали їм ратунок. Пускали ці ракети цілу ніч, і аж на другий день зочив їх данський торговий корабель „Івар", котрий забрав моряків на свій поклад. З оглядку на те, що він їхав до Копенгаги, він переслав моряків по двох днях дороги на корабель „Галілео", котрий стрінув їх по дорозі, а котрий їхав в Америку, звідки морякам буде лекше дібратися домів.

ПЕРШИЙ СНІГ У ЛЬВОВІ

Вночі з 16 на 17 грудня після довгих теплих осінних днів впав у Львові і околицях перший сніг.

ЩО ДУМАЄ ПІЛСУДСЬКИЙ ПРО УРЯД ГРАБСЬКОГО?

Пілсудський є тої думки, що теперішний польський уряд не може удержатись на довгий час, бо не буде мати підпертя більшости сойму. Щоб створити таку більшість Пілсудський радив президентови польської держави розвязати сойм та перевести нові вибори.

ДЕРЕВО З ЧАСІВ ХРИСТА ПОВАЛИЛОСЬ

Славне дерево „Ель Бутіні" в городі Гетсемана, в Єрусалимі, повалилось до землі. Нарід ходить засмучений з тої нагоди. Вже давно святі старці пророкували, що се дерево упаде тоді, коли розпадеться турецька імперія. В городі Гетсемана росло вісім старих олив них дерев і традиція датує їх ще з часів Христа. Коло тих дерев дуже пильно ходили. До них не було вільно нікому зближитись без дозволу. Вони вже були похилі і на пів порохнаві. Щоб незвиділа їх буря, ті дерева обвязано сильно шнурами. За овоч з тих дерев плачено великі суми гроший.

РАДЯНСЬКІ РЕПУБЛИКИ ДОМАГАЮТЬСЯ ВИДАЛЕННЯ ВРАНГЕЛЯ З ЮГОСЛАВІЇ

Югославянський уряд одержав від уряду радянських републик ноту, де виявлено бажанню привернути взаємини між обома державами. Радянський уряд зобовязався залишити всяку большевицьку пропаганду в Югославії, але домагається негайного видалення відтам всіх частин Врангеля. Білгородський уряд ще не відповів ще на те предложення.

РЕВІЗІЯ У СОВІТСЬКІЙ ТОРГОВЕЛЬНІЙ МІСІЇ В ГЕНУЇ, В ІТАЛІЇ

В звязку з викриттям комуністичного заговору, переведено в Генуї ревізії у членів російської торговельної місії та в урядових льокалі. Мимо протестів голови комісії та покликання на ектеріторіяльність льокалю, сконфісковано численні документи.

ГОЛОД В ПОЛЬЩІ

З Лодзі доносять, що там занотовано сім случаїв заледужань з голоду.

НОВИЙ РАБУНОК БАНКУ

Шістьох зоружених бандитів напало на банк Ст. Луис Траст Компані в Ст. Луисі, в стейті Мезурі, та по одній мінуті вийшли з банку з 26,850 долярів в своїм посіданню. Хоча банк положений в самій середині міста, бандитів поліція не вспіла зловити.

СУД НАД ПОЛЯКАМИ

В Благовішенську відбувся процес проти широко розгалуженої шпигунської і контрреволюційної організації, якої осідком був „Дом польскі" в Благовішенську. Після переведення розправи, яка виказала багато обтяжаючого матеріялу, присуджено 10 Полякам по 6 років тяжкої тюрми. З огляду на поширену шпигунську акцію серед Поляків, які замешкують радянські републики, видано окремі інструкції радянськими органам безпечества.

ВИГНАЛА ЧОРТА

Перед берлінським судом станула недавно одна вдова по урядинку обвинувачена за знущання над своєю чотирнацятилітньою дочкою. Вона казала дівчині клячати цілими годинами на товченім шклі, била її нагайкою і наказувала постити по кілька днів. Перед трибуналом вона заявила, що робила те все, щоби вигнати з дочки чорта. Через умертвлювання тіла вона хотіла спасти душу дівчини.

Коли полуживу дівчину вирвали з під опіки матери-ката сусідки і забрали її на село, вдова взяла собі на виховання хлопця сироту, якого так само мучила. Він теж клячав цілими годинами на холодних камінях, а спав в деревляній вузькій пачці, в які ледви містився.

Обвинувачена пояснила, що і в тім хлопці сидів також чорт і вона мусіла його вигнати, бо так наказував її внутрішній голос і чоловік, що являвся їй у сні.

Пеерд переведенієм розправи відіслано обвинувачену до збадання лікарям-психіятрам.

ВІДЕНСЬКИЙ БАНКИР ЗЛОДІЄМ

Віденський банкир Сандор Ґай втік з Відня, спроневіривши депозити своїх клієнтів у висоті двох міліярдів австрійських корон.

ПАРТІЯ ПРАЦІ ОБІЙМЕ ВЛАСТЬ У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ У ВТОРОК

ЛОНДОН, 16. січня. — До поділу на дві ворожі групи в палаті громад прийде в понеділок, 21-ого с. м. Тоді посли Партії Праці предложать резолюцію, що теперішне консервативне правительство Болдвина не має довіря парляменту. Парлямент відголосує над резолюцією і без сумніву приймі її голосами послів робітничих і ліберальних.

Голосоване має бути в понеділок в ночі, а вже у второк рано премієр Стенлі Болдвин предложить королеви Юрієви V резиґнацію цілого свого кабінету.

Тоді тогосамого дня, у второк 22-ого с. м., король покличе до себе провідника Партії Праці, Ремсея Мекданелда, і поручить йому створити новий міністерський кабінет. Мекданелд приймe поручення і створить робітничий кабінет, перший робітничий кабінет в історії Великої Британії.

АНГЛІЯ ОСУДЖУЄ РЕНСЬКУ ПОЛІТИКУ ФРАНЦІЇ

ЛОНДОН, 16. січня. — В дебаті в палаті громад нині була головною темою французька політика на німецькій територїї.

Премієр Болдвин осудив французьку окупаційну владу над Реном за се, що приготовила і переводила в життє відірване Ренщини від Німеччини.

Посли з Партії Праці зачали виступати проти французької політики над Реном.

ЗАНОСИТЬСЯ НА ЗЕЛІЗНИЧИЙ СТРАЙК В АНГЛІЇ

ЛОНДОН, 16. січня. — Зелізничий страйк в Англії приготовляється на сю неділю. Одначе провідники юнії і політики роблять заходи, щоб не допустити до страйку.

СПРАВА ФІНАНСІВ НІМЕЧЧИНИ

ПАРИЖ, 16. січня. — Завтра предложить др. Гяльмар Шахт, голова німецького державного банку, комісії знавців звідомлення про стан фінансів Німеччини.

ПУАНКАРЕ ЗАВОДИТЬ ОЩАДНІСТЬ

ПАРИЖ, 16. січня. — Премієр Пуанкаре зажадав від кождого міністра, щоби зладив плян ощадности у своєму департаменті. Всі вони вже предложили свої пляни і Пуанкаре сподівається приощадити дещо у видатках на сей рік.

ПОМІЧ З АМЕРИКИ

БЕРЛІН, 16. січня. — До Німеччини привезено 300 тон поживи, яку закупили і прислали студенти з Америки.

ІТАЛІЯ ХОЧЕ ПРИЗНАТИ РОСІЮ

РИМ, 16. січня. — Тутешня преса подає, що Італія за кілька днів підпише торговельний договір з Росією, а заодно признає її також і правно і вишле до Москви свого амбсадора.

ПЕРЕГОВОРИ МІЖ ІТАЛІЄЮ І ЮГОСЛАВІЄЮ

РИМ, 16. січня. — Італійський премієр Муссоліні має стрінутись на другий місяць з югославянським премієром Пашічем у Венеції. Вони мають обговорити і вирішити справу пристані Фюме. Італія готова поробити Югославії уступки для користання з пристані.

ЗАПЕРЕЧУЄ ВІСТКУ ПРО АРЕШТОВАННЄ ТРОЦЬКОГО

ЛОНДОН, 16. січня. — Тутешня російська торговельна місія заперечує вістку про арештоване Леона Троцького в Москві.

ТРОЦЬКИЙ БОЇТЬСЯ ЗА СВОЄ ЖИТТЄ

РЕВАЛЬ, столиця Естонії, 16. січня. — З Москви повідомляють, що Леон Троцький виїхав відтам на південь в панцирному вагоні, боячись за своє життє ізза суперечки, яку він мав з „комуністичним інтернаціоналом".

„Совнарком" („совєт народних комісарів") хоче на місце Троцького посадити генерала Буденного.

ПОЛЬСЬКІ ФАШІСТИ

ВАРШАВА, 16. січня. — Тут арештовано кількох провідників польських фашістів, які зорганізувались торік під назвою „польська патріотична резерва".

Вони приготовляли заговір на захоплене власти у свої руки. Небаром має бути процес.

РУМУНСЬКІ БЕЗПРАВСТВА

БУДАПЕШТ, столиця Угорщини, 14. січня. — Постійний Суд Міжнародньої Справедливости займався недавно пильно справою спору Чехо-Словаччини з Польщею за одну громаду Яворину, але сим, що Румунія безправно заграбовує щодня більші простори приватної власности Мадярів між піла Яворина, ніхто не інтересується.

Румунське правительство займає великі простори мадярських земель або пібито на „земельну реформу" або на „націоналізацію", а по містах на „промисл і торговлю".

Все те є нарушенням мирового договору і постанов про права національних меньшостий, але аліянти сим не інтересуються.

(Тесаме роблять Румуни з Українцями на Буковині і в Бесарабії).

КИТАЙСЬКІ БАНДИТИ УБИЛИ АМЕРИКАНСЬКОГО МІСІОНАРЯ І ЙОГО ЖІНКУ

ПЕКІНҐ, столиця Китаю, 13. січня. — Американський місіонар Беригард Гофф помер у шпиталі наслідком ран, які він одержав тому 2 тижні в Тсао Танг від хінських бандитів, котрі теж убили його жінку й увели Юлію Кайлен.

Китайське правительство назначило нагороду в сумі $10,000 за освободжене Юлії Кайлен.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:
Three cents a copy

One year	$ 7.00
Six months	$ 3.75
Three months	$ 2.00

Foreign and Jersey City Rates.

One year	$10.00
Six months	$ 5.00
Three months	$ 2.75

ПЕРЕДПЛАТА:
Поодиноке число три центи.

На рік	$ 7.00
На пів року	$ 3.75
На три місяці	$ 2.00

В Джерзи Сити і заграницею.

На рік	$10.00
На пів року	$ 5.00
На три місяці	$2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідае.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тнл. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

НА РІДНУ ШКОЛУ.

З одної української кольонії в Злучених Державах надсилають до нашої ґазети повідомлення, що там ходили в свята Різдва колядники збирати жертви, як всі жертводавці думали, на Рідну Школу в старому краю, а тимчасом опісля показалося, що декотрі колядники збираються не дати зібраної коляди на Рідну Школу, але думають віддати гроші на місцеву парохіяльну школу.

Дописуватель підносить слушно, що справа української народної школи в Злучених Державах справа гарна, велика й важна, і на неї треба давати жертви, однак в час, коли Обеднанне Українських Організацій в Америці оголосило коляду на Рідну Школу в старому краю, і коли всі українські імігранти свої жертви в Різдво та Новий Рік давали власне з тим, що дають на Рідну Школу, то в нас не сміе бути ні одної такої громади, яка поважилабся гроші зібрані на піддержанне шкіл під польською кормигою, повернути на школи в Америці, на які преціль можна збирати мало не кожду неділю в році.

Можна сподіватися, що й ся громада не поступить проти загалу народа, але зашле разом з усіми другими громадами всю коляду на Рідну Школу в старому краю, та в той спосіб зробить зайвим публікованне її імени перед українським громадянством в Америці та Европі.

З НОВИМ УРЯДОМ.

По всіх відділах Українського Народного Союза відбуваються або відбулися вже вибори нових відділових урядників. Відомо, вибори не обійшлися без боротьби. Певно була критика, справедлива, а може й несправедлива, певно були й сварки й деякі непорозуміння, заким вибрано нові уряди. Так воно е в других народів, так воно е й в нас.

Власне длятого, що все така боротьба перед виборами е природним явищем, треба тепер братися до нової роботи для добра членів, відділу та цілої орґанізації, забувши на те, що було, що казалося й робилося в передвиборчій кампанії. Коли старі урядники оправдалися перед критикою та добули собі назад довіре членів і були знова вибрані до нового уряду на сей рік, то ні вони ні ті, що їх критикували, не повинні ворогувати, але щирою працею для Українського Народного Союза показати, що вони всі добрі члени орґанізації та дбають за її розвій. Коли нові урядники вийшли, то старі урядники не повинні за се на них ворогувати, але дальшою діяльностю показати, що вони робили все після своеї найкращої волі та свого найкращого знання.

Подібне треба сказати й до членів відділів. Якіб нові урядники не були, чи подобаються вони нам чи не подобаються, але вони вийшли вибором нас, членів відділу, і зате їм належиться і пошана і поміч. Бо як ми шануемо урядників, котрих ми вибрали, то ми шануемо самих себе, котрі їх вибрали, а як ми не шануемо своїх вибранців, то ми не шануемо себе самих, котрі їх вибирали. Їм належиться теж поміч, при орґанізації нових членів, бо лишень при нашій допомозі нові урядники, які без того мають досить своеї відділової роботи, потрафлять зробити свою роботу. Коли члени відділу шанують своїх урядників, як шанують самих себе, коли вони їм дають довіря, помагають їм всіми силами при збиранню нових членів, такий відділ зростае в сили, та підпомагае збільшувати сю підпомогу для української іміґрації, що називаеться Українським Народним Союзом.

ЧИ СЕ ТАКОЖ УКРАЇНІЗАЦІЯ?

По відомостях українського Пресбюра радянська влада постановила перенести Українську Академію Наук з Киева до Харкова.

Приймаючи на увагу, що в склад Української Академії Наук входять учені, які своїм життем і працею нерозривно звязані з м. Киевом, а також те, що Київ е центром культурно-наукового українського життя і мае невичерпані матеріяли для наукових праць; беручи нарешті під увагу те, що за час свого іст[illegible] Акад. Наук [illegible]игла там орґанізуватись і пустити глибоке корінне для свого розвитку, — мусимо признати, що таке перенесенне Академії до Харкова являеться актом зверненим до зруйновання цеї так важливої для нас інституції.

Замітним являеться й те, що радянська влада відібрала Українській Академії Наук Лаврську друкарню, яка в Киеві е найбільш оборудованою для наукових друків. Оповідають, ніби цю друкарню передано педаґоґічному журналови „Путь просвещения", який видаеться в російській мові і провадить наскрізь шовіністично-русифікаційну роботу.

ЗЇЗД У. П. Т. У ЛЬВОВІ.

Зїзд Українського Педаґоґічного Товариства відбувся дня 25. грудня м. р. при співучасти понад 200 делеґатів. Вже таке велике число делеґатів вказуе, що Рідна Школа здобула у народі те місце, яке їй належиться — перше місце. Головою У. П. Т. вибрано відомого культурного діяча проф. Омеляна Терлецького. Перевибрано рівнож цілий виділ. Збори були незвичайно оживлені.

ФРАНЦУСЬКО-ЧЕСЬКА УМОВА.

Зміст умови. — Для кого вона корисна й для кого шкідлива.

(Від спеціяльного кореспондента „Свободи").

Латинські різдвяні свята звичайно бувають добою „політичних ферій" у старій Европі. У нинішнім році вийшло не так, саме різдвяні свята принесли одну з найбільших політичних сензацій минулого року: французько-ченську умову.

Зміст цієї умови сам по собі виглядае досить невинно. Головні її точки зводяться до того, що обидві сторони, Франція та Чехословаччина, зобовязуються **підтримувати всі договори,** ними підписані, **підтримувати себе взаемно,** коли одна сторона буде з якого-небудь боку нападена, **шанувати всі міжнародні установи,** особливо Союз Народів, не допускати до повернення влади **Гогенцолернів** у Німеччині та **Габсбурґів** на землях бувшої Австро-Угорщини й, нарешті, спільно працювати над **господарською відбудовою Европи.**

Не зважаючи на такий невинний вигляд умови, її опублікованне викликало цілу **політичну завируху** у політичних кругах Европи. **Анґлія,** заклопотана своєю внутрішньою політичною крізою, все-таки знайшла час, щоб висловити свое **рішуче невдоволенне** з приводу того, що цею умовою Франція ще більше закріпила свое пануюче становище в европейській політиці. **Італія** прямо закричала на ґвалт, добачаючи в цій умові новий крок у напрямі боротьби з італійським впливом понад Адрією та в середній Европі.

Само собою розуміеться, що **Німеччина** приняла цю умову ще менш прихильно, справедливо гадаючи, що формальний союз між Францією та Чехословаччиною мае головною метою ще більше „окружити" обкроену Ґерманію. Вже перша точка умови — про взаемне підтриманне всіх заключених договорів, отже й **договору версайського** — не могла не викликати у Німеччині дуже гірких почувань.

Та найбільше іритується **Польща.** Вона почувае себе **заскоченою** цею умовою, й не тільки заскоченою, а просто деґрадованою, поставленою на останне місце. Краківська газета „Час", напр., пише „маемо таке вражінне, що заключенне французько-чеської умови відбулось у такій атмосфері, начиб-то Польща знаходиться десь на другій половині земської кулі"...

Французька й чеська преса, розуміеться в один голос твердить, що всі ці нарікання й побоювання не мають під собою ніякої підстави, що ніяких змін в істнуюче положенне умова не вносить і що все залишилось „по-старому". Близькі відносини між Чехословаччиною та Францією, мовляли, істнують не від вчера, й заключена тепер умова лише закріпила на папері те, що вже й без цього істнувало у дійсности.

Однак, і в чесько-французьких офіціяльних та офіціозних коментарях проскакують деякі подробиці, які показують, що не все залишилось „по-старому". Особливо знаменним е коментар париського „Фіґара", де сказано буквально слідуюче:

„Після концепції д-ра Бенеша **ця умова е лише частиною великого цілого.** Вона творить лише західне крило одної великої будови, якої східне крило мае зявитись у формі **такої самої умови з Росією...** Взаемне примиренне Росіян (les Russes) між собою, а потім і з Заходом **через посередництво слявянського народу, властиво Чехів,** — ось що е вінцем надій чехословацького уряду"...

Не з меншою щирістю та отвертістю висловився сам міністер Бенеш у розмові з представником праського німецького офіціозу. Перечисляючи ті питання, про які Бенеш конферував з політичними чинниками Франції, а також з послами Анґлії та Італії, кореспондент, між иншим, каже:

„Далі в цих конференціях були порушені питання **про евентуальне визнанне Росії** та про торговельні зносини з Росією".

У світлі цих подробиць французько-чеська умова набирае трохи иншого вигляду. З поза її „невинних", точок починае виразнійше виступати нова орієнтаційна лінія европейської політики: **Париж—Прага—Москва.** Ця лінія, з одного боку перечеркуе лінію **Лондон—Берлін—Москва,** а тому легко зрозуміти невеселий настрій, викликаний новою умовою в Анґлії та Німеччині. З другого боку, ця лінія **розвінчуе Варшаву** з її ролі посередниці між сходом та заходом Европи — не тільки розвінчуе, а просто робить її непотрібною, бо на її місце стае Прага.

Французько-чеська умова, на вигляд така невинна, може, таким чином, послужити вступом до дуже поважних і рішаючих переґруповань в европейській політиці.

Прага, 31. грудня.

Радянин.

РОСІЙСЬКЕ БОЛОТО

Борис Савінков про російську еміґрацію і російських комуністів.

За „Свободу" з 20. грудня м. р. помістила дуже цікаву статтю Бориса Савінкова п. н. „Про сьогодняшний день". Стаття настільки цікава для назріваючої переоцінки цінностей, що подаемо її в цілости:

„Ми пірнули в болото. Коли я кажу „ми", я маю на увазі не тільки нас еміґрантів, але й нас „русских" — всіх „русских", Росію. Еміґрація давно живе в болотяній мряці. Монархісти сотий раз збираються на таемні засідання і сотий раз побалакують на тему: „коли покличе народ". Кадети („нео-тактики" і просто кадети) в сотий раз повторюють свої старі комунали, і сотий раз аналізують згідно з Гессеном і Мілюковим. Есери сотий раз зїзджаються на партійні зїзди і сотий раз проголошують, що „нема Бога, крім Бога і Чернова, його пророка". Инші... Инші або в поті чола працюють на хліб — гіркий хліб на чужині, або проїдають рештки, запевняючи всіх, що „все одно нічого не можна зробити". Не рухаеться навіть водостій і навіть не сколихаеться плесами поверхня. „Все це вже було колись". Коли? В часах Робеспера. І представити собі, що стрічаються наївні люде, які балакають про еміґрантське „обеднання". Кого обеднувати? З ким? Гробницю повапнену з живим трупом?

Та чи не повапнену гробницю, живого трупа і „товаришів"-комуністів? Еміґрація марила про „здобуття" Росії і плаче тепер над своїм розбитим коритом. Комуністи марили про „світову революцію", а тішаться тепер парадами і Демяном Бедним. Виявилося, що Росії не можна здобути — російський народ не бажае собі ані Романових, ані Вранґля, ані кадетів, ані навіть Чернова. Та виявилось також, що „світова пожежа", скільки її не роздувати, палае тільки в уяві „комінтерну", — не вдалось синиці моря підпалити. А коли так, то нащо ленінівська „планетна проба"? Нащо міліони могил, нащо міліони на вітер пущених рублів? „Спускайтесь, куме, на дно, не тратьте даром сили". (Цитат у Савінкова також по українськи—прим. Ред.). Можна пливати в стоячій воді, пливати довго, до втрати свідомости — та все таки прийде день і захлиснеться пливак. „Собака його знае, чого крутимося біля пустого місця". — Так каже купець в Гліба Еспенського. Так можуть сказати еміґранти. Так повинні сказати комуністи. Та комуністи повинні додати і инші слова того самого купця: „Та і тюрма почала здалека виринати".

Так тюрма почала на обрію зарисовуватись. До чого довело шість літ комуністичної господарки? Вистане поставити таке питання, щоби не вимагати відповіди. Хто зважиться твердити, що селяне живуть згідно з „Марксом", і що робітники защіпили по фабриках комунізм? Ні! Тому, що за Миколи II. Росія кишіла від ісправників, урядників, жандармів, генерал-губернаторів, російський народ не зробився „вірнопідданим", — навпаки, він горів ненавистю до Миколового режіму. І тому, що за Леніна із всіх дір лізуть „товариші", „военкоми", „політруки", комісарі, чекісти і инші — Росія не стае комуністичним раем, а навпаки „обиватель" горить в душі „білоґвардейським" невдоволеннем. За царя була горстка „чиновників" За Леніна горстка комуністів. В тому тільки ріжниця, в иншому — глибока подібність. Той самий загумінок, та сама нагайка, той самий все терплячий народ, лише в загумінку стало темнійше і нагайка частійше танцюе, лише ще більш непоброима, ще гірше віковічна мужицька біда.

І так, вирізали „буржуїв" а на хї місце посадили „неповців". Вирізали інтеліґенцію але тужать за „спецами". (Спеціялістами — прим. Ред.)

Переслідували за „буржуйство" селян, а тепер балакають про „смичку". Проголосили диктатуру „робітничої кляси", а робітники голодують. Знищили армію і сотворили її наново. Чи не болото? Чи не Сизифова праця? І нащо було кілька літ горлати: „це буде останній і рішаючий бій", коли не буде ніякого бою, бо він вже відбувся і вже очевидячки програний. Невже комуністи не розуміють, що в Росії нема і не було ніякої комуни, було лиш примусове та невдатне її насаджуванне? Як завсіди в нас „русских": садили капусту, а виросла, наприклад, морква — ще не виросла. Доперва росте. Росте і дозрівае в народних глибинах, на болоті комуністичного розкладу. Вже будуеться нова держава. Яка?... Не будемо пророчити при каварняному столику. Але без пророцтв і без вгадувань можна напевно сказати, що в тій новій третій Росії, виросте те, чого не було при Миколі II. і чого нема в РКП. (російській комуністичній партії!)

Утвориться свобода посідання, свобода особи, свобода народньої управи. Утвориться селянська вільна та могуча демократія — Росія не слабости і божевілля, а Росія порядку і творчої праці.

ПИТАЛА РАЗ КВІТКА...

Питала раз квітка землі в осени:
„Чом в тебе волосечко зрідло,
Чому притрусилось сніжком сивини,
Чом личко змарніло, приблідло?

Чом усмішка в тебе на личку щеза,
Чом радости в тебе не стало,
Чому в очах в тебе що ранку сльоза
Не чиста така, як бувало?"

А квітці землиця сказала в одвіт:
„Усе так на світі бувае:
Життє молоде мов потік пробіжить
І старости літ добігае.

Весною я цвила мов рожа стрійна,
А літом мов мак червоніла —
Минулося літо, процвила весна,
Тепер я ослабла, зомліла...

Та в мене комора богата за те,
Бо в праці я вік свій провела —
Без праці і труду життє препусте
І осінь життя невесела."

Роман Завадович.

НОВА УКРАЇНСЬКА ЧАСОПИСЬ

В Берліні зачав з новим роком виходити накладом великої видавничої фірми „Українське Слово" тижневий журнал під заголовком „Літопис".

Журнал являеться літописом політики, писменства і мистецтва і виходить під редакційним проводом д-ра Степана Томашівського.

Тижневик не політичний і мае метою поглибленне і поширенне української національної думки й культури шляхом основного самопізнання, поважної критики та систематичного ознайомлювання читачів з головними проявами політичного й культурного життя західного світу.

Зміст першого числа такий: Від Редакції. З подій і питань старого року: Епільоґ Мирової Конференції; Чотирнайцятий Березня; Українізація Наддніпрянщини. Гійом Левассер де Боплан — Ілька Борщака (З нагоди 250 років його смерти). Новий Історичний Роман — Б. Л. Ретра — З. Кузелі (Новознайдений славянський храм). Леґенда — Богдана Лепкого. Рідний Улик — Радярда Кіплінґа. Образковий додаток.

Ілюстрований додаток буде при кождому числі.

Сей новий журнал се новість серед Українців. Давнійше бували у нас щомісячні поважні журнали; тепер же берлінське українське видавництво посунуло справу остільки наперед, що видае новий журнал що тижня.

Видавництво „Укр. Слово" се велике видавництво і вельми рухливе. Воно за розмірно недовгий час дуже розвинуло видання своїх книжок. Працюють у сьому видавництві серіозні сили. Все те е запорукою, що і сей журнал буде як слід поставлений, як тільки українська публика допише передплатою.

Передплата виносить до Америки і Канади піврічно $2.25, чвертьрічно $1.50.

Адреса така:

Verlad Ukrainske Slovo
Hauptstr. 11, Berlin-Schoeneberg
Germany.

РОСІЯ І ПОЛЬЩА

Командуючий озброений силами, України і Криму Фрунзе на мітинґу в майстернях Одеси виступив перед робітниками з довгою промовою, в якій зазначив, що Польща, яка голосно брязчала зброею місяць тому, під впливом німецьких заворушень і краківських подій перестала тепер мріти про якийсь озброений виступ.

"Тепер — казав Фрунзе — небезпека з боку Польщі значно зменьшилась. В усякому разі в найблизших місяцях небезпеки не передбачаеться".

Не слід однак — казав — бути надто великими оптимістами. Европа і весь світ озброюеться, витрачаючи величезні гроші на свою армію і фльоту. Похів на Союз Радянських. Републик, на випадок поладнання з Німеччиною, близкий. Тому слід уважно стежити за подіями і забезпечити запілле і подбати, щоб робітнича кляса і червона армія були завсіди готові.

Зібранне приняло вслід за сим відповідну резолюцію.

ПОВІДОМЛЕННЄ.

ДО ВП. П. СЕКРЕТАРІВ І ЧЛЕНІВ У. Н. СОЮЗА.

До Канцелярії У. Н. Союза напливають численні просьби о надісланне календарів для нових членів на рік 1924.

Щоби вдоволити всіх членів на рівні і дати можність одержання цеї цінної книжки, отсим повідомяесь всіх Вп. П. Секретарів, що на жаданне вишлеться для всіх нових членів календарі, по ціні 30 цнт. за примірник. Щоб улекшити висилку та оминути непотрібних замішань в рахунках, проситься з цею справою віднестися просто на адресу Свободи. Секретар при замовленню мае подати число відділу і число членської грамоти нового члена, а також належитість згори на адресу: "SVOBODA", 83 Grand St., Jersey City, N. J.

Р. Слободян, фін. секретар.

ПОВІДОМЛЕННЄ.

ДО ВП. ЧЛЕНІВ І УРЯДНИКІВ У. Н. СОЮЗА:

Згідно з численними домаганнями урядників і членів, рішеннем Екзекутиви У. Н. Союза з 31-го грудня 1923 р. отсим проголошуеся

ПРОДОВЖЕННЄ КАМПАНІЇ

принимання нових членів без вступної оплати, до кінця місяця лютого 1924 р.

Згідно з тим, в слідуючих двох місяцях а то в:

СІЧНИ І ЛЮТІМ

Український Народний Союз, посередництвом 345 своїх відділів в Злучених Державах і Канаді буде приймати

МУЩИН, ЖЕНЩИН і ДІТИЙ

від 1-шого року до 55 літ віку

БЕЗ ВСТУПНОЇ ОПЛАТИ

НА ОБЕЗПЕЧЕННЄ В СЛУЧАЮ СМЕРТИ, КАЛІЦТВА АБО НЕВИЛІЧИМОЇ СЛАБОСТИ.

Браття і Сестри:

За два місяці, а саме з кінцем лютого, досягнемо повних трийцять літ істновання нашої славної орґанізації.

За два місяці мае доповнитися трийцять літна орґанізаційна праця членів У. Н. Союза.

Перед нами вже лиш два місяць до цеї торжественної хвилі. І тих два місяці, нам слід використати на довершенне спільної нашої праці, якнайкрасшим успіхом в користь орґанізації, а то, приеднаннем якнайбільшого числа нових здорових членів.

Хай отже до кінця лютого, клич У. Н. Союза „В Лучности Сила" невтихае, а рекорд нових членів хай перевисшить всі дотеперішні. Покажім що ми своерідну орґанізацію вміемо любити.

Приеднуйте нових членів і членкинь.
Вписуйте свої діти.
Орґанізуйте нові відділи, братства, сестрицтва і товариства.

За інформаціями голосіться до відділових урядників або просто до головної канцелярії У. Н. Союза на адресу:

UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION
Recording Department
P. O. BOX 76, - - - - - JERSEY CITY, N. J.

В Джерзи Сіти, Н. Дж., 31. грудня 1923 р.

ЗА УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ:

Іван Каштанюк, гол. рек. секретар.

ВІДОЗВА

до наших Українців з Ятвяг в Америці.

Високо Поважані Товариші і Товаришки!

Звертаємося до вас щирі Товариші своєї нації нехай збудиться енергія у Ваших серцях та вишліть нам якусь підмогу для нашої Матери Читальні, котра зістала через війну світову знищена. Отже ми яко члени обовязком нашим було по війні віндовити; і се зробилисьмо що істнує далі, а тепер приходить дуже важна хвиля через ті дорожнечі не годнисьмо вирівнати наших тих всіх видатків, а еще до того валиться і сам дім читальняний, а хотілибисьмо з весною його бодай стіни підмуровати а фондів не маємо жадних, хотяй заснувалисьмо Аматорський Кружок і представлення даєм і того всего замало під нинішні часи, котрі у нас настали тепер. Проте звертаємося до Вас з горячою просьбою: Оголосіть всім нашим Українцям, котрі є в Америці, щоби зі свого щирого серця і з любови до нас, котрі знаходимось в дуже тяжкім положенню, щоби ви усі були такі добрі і зібрали дещо поміж своїх і нам післали, щоби і ми показалися перед світом що ми еще жиємо на своїй землі і наша слава не пропала і не пропаде.

ЗА АМАТОРСЬКИЙ КРУЖОК:
Дм. **Мишлюк,** голова; попередник аматорів **Вирста Василь**
(с. Івана і Насті)

ЗА ЧИТ. „ПРОСВІТИ":
Андрей Волк, голова,
Дм. Лободинський, кас.,
Петро Павлів, секр.

Складки проситься присилати на руки касіера: N. Hurman, 227 Avenue B, New York, N. Y.

КОМІТЕТ ДОПОМОГИ ЧИТАЛЬНІ В ЯТВЯГАХ:
С. Гурман, голова,
І. Волинський, секр.,
Н. Гурман, кас.

ПОВІТОВИЙ НАРОДНІЙ ЗІЗД У ЛЬВОВІ

Дня 27. грудня м. р. відбувся у Львові Повітовий Народний Зізд повіту Львів. Реферат про сучасне політичне положення виголосив п. Черкавський, вказуючи на хиби нашого політичного життя взагалі а зокрема на дотеперішні недомагання Трудової партії. Під кінець свойого реферату підчеркнув він конечність одноцілого політичного українського фронту на західніх землях України та удержання тяглости політичної акції на міжнародній арені. Реферат викликав живу дискусію, в якій зустрілися два напрями: незалежницький і автономістичний. Як вислід дискусії принято між іншими такі резолюції:

Повітовий Народній Зізд Львівського повіту з дня 26. XII. 1923,

Взиває український загал до обєднання усіх національних сил до культурної та економічної праці в користь українського народа, а то: в области приватного народного; середнього і високого шкільництва, в читальнях т-ва „Просвіти", в кооперативах, Січах та Соколах;

Висказує своє щире признання змаганням молоді в напрямі удержання Українських Високих Шкіл у Львові, вважаючи їх істнування загально національною справою, і тому взиває цілу суспільність до найбільшого поперття університетської акції;

Взивається до утворення по всіх місцевостях львівського повіту політичних громадських організацій У. Н. Трудової Партії;

Взиває до піддержки і поширювання української трудової преси.

До Повітового Народнього Комітету вибрано: головою о. Ковалюка, членами: сел. Брезденя, о. Васильківського, укінч. фільос. Винара, сел. Голода, сел. Кусяка, дир. Магаляса, д-ра Б. Савчака, д-ра Трешневського, д-ра Щуровського, О. Черкавського. До податкової Комісії вибрано: о. Гаврищака, Ґелемея, Лотоцького, о. Яляновича.

Делеґатами на Народній Зізд вибрано: дир. Магаляса Семена, д-ра Савчака Богдана.

Підчас нарад прийшли на салю непрошені гості — комісар поліції з аґентом. Після перевірки запрошень ці гості опустили салю нарад.

ДОПИСІ

ВУДГЕЙВЕН, Н. Й.

Казка за вовка і леопарда.

Не скажу, чи приснилось мені, чи може чув від кого цю казку, але знаю, що вона дасться дуже добре пристосувати до наших українських обставин.

Десь далеко на сході, мабуть чи не в Індіях, де богато всіляких диких звірів, жив собі чоловік, якого цілий маєток був в худові та вівцях. Довкола його оселі було дуже гарне пасовиско, а було його тільки, що цілими роками він не потрібував рушатися з місця. Але уселкому щастю буває конець. Оттак і тому чоловікови приключилася біда. Десь у тую околицю приплентався старий, самітний вовк. Одної ночи роздер овечку і ягня, а в кілька днів опісля задусив одно з найгарніщих телят. Протягом місяця наробив вовчище чимало шкоди. Надармо чоловік засідався з крісом і цілими ночами вартував, надармо наставляв лапки і копав вовчі доли; — хитрий вовк умів оминути всі засідки і заставки, а шкоду чинив все у такім місци, де для нього було беспечно.

Добрі люди радили йому, щоб побудував сильну кошару та щоби кождої ночи заганяв усю худобу тай вівці до неї. Але ця рада не сподобалась чоловікови, бо вона вимагала чимало роботи. Треба було поставити великий будинок, треби були приготовити матеріял й треба було когось до помочи. А були в того чоловіка рідні брати, недалеко, тільки за річкою, яка була границею його пасовиска. Але наш чоловік був дуже „здуфалий" і гордий тай не хотів ніяк зі своїми братами порозумітися. Він мав себе за мудріщого, бо казав, що він бачив більше світа, чим хто-небудь другий із його рідні.

Знав про цю родинну незгоду лютий ворог цілого його роду, який тільки про те й думав, щоб знищити цілу сімю до нащадку. Кілько він шкоди натворив його братам, про це знали всі люди, знав і наш чоловік.

Та про те одного разу той ворог зайшов до нашого чоловіка. Дуже ввічливо звитався тай каже: — Чув я за вашу пригоду і як добрий сусід прийшов із вами побалакати. В мене є освоєний леопард, який скоро упорається із вашим вовчищем. Коли хочете, то я пришлю вам його хочби завтра.

Чоловікови дуже сподобалася бесіда хитрого ворога. Він радів, що не буде мусів „пасти ласки" у своїх братів. Надармо перестерігали його брати через окремого післанця, щоби не вірив лукавцеви. Післанець розповів чоловікови, як той самий леопард пороздирав його братам сотки овець і худоби. Наш чоловік був глухий на ті всі пересторогu, бо гадав, що брати чинять це із зависти. Впрочім він тримав себе за такого розумного, що певне зуміє дати собі раду із тим леопардом.

Другого дня, раненько, привезли ворожі наймити того леопарда. Цілу днину він переспав, а у вечер випустили його на волю. Як тільки леопард вирвався з клітки, зараз розпочав свою роботу. Недалеко стояла юрба овець. За пару мінут з цілого стадка остали тільки пошматовані кусні мяса і шкіри. Чоловік вхопив за кріс, але потемки не годен був нічого вчинити.

Коли ранком пішов подивитися, то найшов ще кілька штук худоби убитих, а кільканайцять поранених пазурами звірюки.

З леопарда не було і сліду. Десь поліз у гущавину виспатися по своїй крівавій роботі.

Ніч в ніч нова шкода. Якийсь час вовка не було видно, але з часом він привик до сусідства дикого котюги. Стали оба ґаздувати — кождий на иншім боці. В недовзі з великої отари овець остали тільки недобитки, а з худоби ледви половина.

Побачив наш чоловік, що нема жарту, що треба піти таки до своїх рідних братів на раду. Та про це, як вони погодилися, як вбили вовка і леопарда, як навчили розуму ворога-сусіда — це вже друга сказка.

Колиж розміркуємо оце оповіданнє, чи не впаде нам на думку, що тим вовком є Польща, яка внадилась на українську землю? А тим ворог-сусідом є Московщина, яка обіцює прислати нам проти Ляхів свого леопарда — червону армію московську.

Братьми нашими це Українці на Великій Україні, а ця велика і сильна кошара, яку вони поможуть нам збудувати, це власна організація народних мас, яка збудує державу.

Не числити нам на поміч наших смертних ворогів, Москалів, які хотілиб нас винищити до нащадку. Визволення з під Ляхів, Румунів і Москалів є тільки в однім, а це в добрім порозумінню усіх Українців разом, щоби від Кавказу поза Бескид була у всіх тасама свідомість і готовість — повстати разом за свою волю і землю!

Н. К.

ДО ВІДОМА ІНТЕРЕСОВАНИМ

Подаю до відома інтересованим, що я приняв був на себе, за почином о. дра О. Ковальського, працю получену із збіркою на фонд будови українських католицьких церков на Холмщині, одначе не міг її виконати, бо в літі дуже тяжко занедужав і 4 місяці нічого не міг робити.

Ню Йорк, Н. Й., 15. січня, 1924.

Михайло Зазуляк.

ХТО ТАКИЙ ПАН ВЛАДИСЛАВ ҐРАБСЬКИЙ?

Львівська ґазета „Новий Час" пише:

Ми всі знаємо добре теперішнього президента польських міністрів Владислава Ґрабського. Як міністер польського скарбу в році 1920 переводив він тоді санацію не так польського скарбу як радше санацію майна всіх, яким судилось бути вже тоді під державною владою Польщі. Робив це він через переміну добрих австрійських корон на марки польські після звісної його реляції 1 корона 70 польських фен. В цей спосіб позабирав він на річ польського скарбу від приватних людий та всіх товариств, банків та кооператив добрий гріш, даючи їм папірець, який вже тоді не представляв ніякої вартости. Не треба додавати, що на тій особлившій санації Ґрабського польська держава грубо заробила та що загал населення цілої Галичини поніс через те величезні маєткові страти:

Після чідотворця польського скарбу Кухарського, який висадив доляра на 7 міліонів польських марок а нас поробив міліярдерами, приходить оце ратувати польський скарб Ґрабський. Його першим завданнем буде відтяжити нас від наших міліярдів, а в тій цили задумує він знова перемінити ці міліярди на нову валюту. При такій переміні держава польська знова заробить, а її громадянам прийдеться знову заплатити дорого за нову забавку нового президента міністрів і міністра скарбу.

Матвій Костишин.

САМІЙЛО КІШКА.

(З козацької старини).

Було колись на Вкраїні
Бунчуки, гетьмани,
Тай чубаті Запорожці,
Червоні жупани.

Було Дніпро реве стогне
Байдаки колише
Ранком вранці всміхнесь сонце
Тай вітрець задише.

А чубаті, жартуючи,
Завзято веслують,
Инші пісоньку затягнуть
Утоми не чують.

Не раз воно тай не десять
Не сотні бувало,
Як жартуючи козацтво
Жваво веслувало,

Та щось злишнього не склалось
Поміж козаками,
Чи то з Турком бісурманом
Чи було з Ляхами,

Сміло собі погарцюють,
Облогу заложуть
Тай ворогів в ряди трупом
Покотом положуть.

— — — — — — — —

Так бувало на Вкраїні
За часів чубатих,
Отаманів сивоусих,
Бадьорних, завзятих.

Де лиш кривду не почують,
Летять як соколи,
Тоді ненці красше жилось
З козаком на волі.

Бо козак родивсь бадьорний,
Відважний усюди,
Немов вихір гнав до бою.
Незважав, що буде.

А загорне довгі вуси
За уха, чуприну,
Той і біса не злякаєсь
Як іде в гостину.

Однак лихий нашле зраду,
Нашле на завзятих,
Той стрінуло у дорозі
Козаків чубатих...

— — — — — — — —

Склалось лихо, як Самійла
Отаманом вбрали
Тай на розказ від гетьмана
В Туреччину гнали...

Зібралося кілька сотень
Козаків чубатих,
До султана у гостину
Братів визволяти.

Вийшов гетьман з булавою,
Вийшов, промовляє,
Благословить, у дорогу
Діти виправляє.

Ідіть, хлопці, у гостину,
Добре погостіться,
Лиш не довго бенкетуйте,
На Січ поверніться.

Щоб не ржавіли шаблюки,
Кинджали, гармати,
Поїдемо під Варшаву
З Ляхом воювати.

Слухав Кішка, потряс чубом
І рушив в дорогу,
За ним сотні Запорожців
Молилися Богу.

Тільки один брат Самійла
Боровся з думками,
Бо він зрадив, запив згоду,
Запив з ворогами,

Запродав козацьку славу...
Ой таке буває
Як днесь було... цур!.. та пек му,
Хай лихий щезає.

Так то бува вже на світі
Злишне поміж люди
Що між ними ростуть злидні
Та зрадливі Юди...

— — — — — — — —

Іде Кішка попереду,
Про зраду не знає,
Вже і Дніпро показався,
Пінючись гуляє.

А на ньому ряд байдаків
Диленьки колишуть,
Ідуть мовчки Запорожці,
Мовчки, тільки дишуть.

Потягнули та за весла
Мерщій похватали,
Вийшов Кішка, махнув шапков,
Щоб всі веслували.

Веслували день і нічку
До другого вбіду,
То привезуть на Січ славу,
Славу і побіду.

Славно!.. славно!.. Отамане,
Чубаті загули,
Веслуючи, через Дніпро
Вперед поплинули...

Пливуть-пливуть Запорожці
Ні чичирк про зраду,
Аж тут пушка заревіла,
Загула по заду.

Зупинились Запорожці
Байдаками стали.
Зрада!.. зрада!.. Отамане,
Як стій закричали.

Зрада, зрада, повертаймо,
Годі нам тут ждати
Поки Турків з ґалєрами
При нас не видати.

Але вийшов знова Кішка
Крикнувши — молоді!...
Сором для нас, щоб козаки
Не їхали в гості.

Адже козак той не баба
Щоб йому лякатись
Тай з дороги без нічого
На Січ повертатись.

При нас збруя, пушки, списи,
Шаблюки, кинджали,
Чи ж не сором, щоб з дороги
На Січ повертали?...

Сором зради нам боятись,
Вона нич не вдіє,
Гайда хлопці!... годі ждати,
Вже десь півень піє.

Поїдемо в Чорне море
Там ми доночуєм,
З сходом сонця до султана
В гості повандруєм...

Славно, славно, Отамане!
Козаки кричали,
Гайда хлопці та за весла
Берімо... й пігнали.

— — — — — — — —

Вийшов місяць серед неба,
Неначе дрімає,
Запінились жовті филі,
Чорне море грає.

Грає море, грає сине,
Гуляє без впину,
Немов мати в сон колише
Маленьку дитину.

Аж тут пушки турецькії
Заревіли двічі,
А ґалери поглянули
Козакам у вічі.

Ніяк було уникнути
Турка, щоб не битись,
Ані з ними козакови
Годі погодитись.

Лиш на привіт Запорожці
В гармати заграли,
Тай небавом щаблі сині
В горі заблищали.

Розпочався бій завзятий,
Брязкіт не стихає,
А тимчасом бісурманів
Більше надпливає.

Уже нічка проминула,
Сонце показалось,
А козацтво билось з Турко,
Било, не давалось.

Аж на південь надплинула
Турецькая сила,
Тай чубатих Запорожців
Забрала розбила.

Тільки Петра, немов Юду,
На волю пустили,
Тай продавця [illegible]
Сторожем зробили.

Дісталися Запорожці
В турецьку неволю,
Кленуть Петра запроданьця,
Клинуть лиху долю.

Петро, було, прийде стиха
З братом поговоре,
А що лучше: — чи в кайданах
Чи було на воли?

Як кохаєш тільки волю,
Будеш її мати,
Лиш не треба Запорожцем
Нігди себе звати.

Плюнь на віру, Запороже,
Тоді погуляєш,
А як схочеш то й туркиню
Собі пошукаєш.

А Самійло мовчки гляне,
Неначе нечує,
Зітхне важко тай за степом
Сердега нудьгує.

Петро гляне, забурмоче,
Тай моргне очима,
Йдучи з тюрми, плюне тричі
Щей трісне дверима.

— — — — — — — —

Так минали дни за днями,
Роки за роками,
Кішка сидів у неволи
Разом з козаками.

Вже сімнайцятий кінчився
Тюремної долі,
Бай кайдани вже нагризлись
Самійла до волі.

Волос в него вже посірів
Турма силу взяла,
Однак думка Запорожця
Свобідна гуляла.

Що поверне ще на волю,
На степи богаті
І в старости повитає
Козаки чубаті.

— — — — — — — —

У неділю рано вранці
Сине море грало
А сонічко ясні лучі
Неначе купало.

Мов купало, обіймало
Невольники скуті
Веслуючих на ґалері,
Мов світом забуті.

Немов хтіло приголубить
Скутих на помості,
Що плинули із султаном
В Візантію в гості.

Приплинули в Візантію,
Висів грубий паша,
Зітхнув Кішка та промовив:
Така доля наша.

Тяжко жить нам у неволі,
Хай і біс не знає,
Нема степу, нема Січи,
Ні волі не має.

Аж тут Петро навинувся,
Уже підхмелений,
А що? каже до Самійла,
Чуєшся втомлений?

Як втомився: покинь віру
Лучше тобі буде,
Глянеш вільно хоч на старість
Між чужії люди.

Відрікатись!.. Постривайно,
Відімкни кайдани
Хай відітхну, тоді скажу,
Як і що ся стане.

Пішов Петро до Самійла
Кайдани здіймає,
А він мовчки сидить собі,
Сидить поглядає.

Пригадує Запороже,
Щоб там тепер бути
І козацьку славну пісню
Еще раз почути.

— — — — — — — —

Сонце скрилось, ніч запала,
Ґалеру покрила,
Виглядали всі султана,
Вже служба ходила.

Прийшов султан підхмелений,
Пішов спочивати,
А невольники за весла,
Стали веслувати.

Пливуть, пливуть Запорожці
До тюрми до дому,
А прихвостні ідуть собі
Спати по одному.

Ідуть спати, тай байдуже,
Чи Петро чуває,
А він заснув підхмелений,
Забув та не знає,

Що розкутий брат жде хвилі
Взятись до роботи,
Тай додати Запорожцям
Духа і охоти.

— — — — — — — —

Стоїть місяць серед неба,
Неначе дрімає,
Стоїть Кішка та Петрові
В вічи поглядає.

Чи в підхмілю заснув твердо,
Щоб ключі дістати,
Тай закутих Запорожців
Мерщій розкувати.

Але Петро захропівся,
Смачно засипляє,
Сягнув Кішка у кишеню
Ключі витягає.

Витяг ключі, усміхнувся,
Радий потер спину,
Відступившись та промовив:
Почкай бісів сину!..

Ти присягу і розкази
Будеш тоді знати,
Як будуться Запорожці
З тобов рахувати.

Те сказавши, тай метнувся
Відмикать кайдани,
Позривались Запорожці,
Ради батьку нами!

Нема часу братя милі
Щоб вами радити,
Вперше ідіть на прихвостнів
Кайдани вложити.

Тоді сміло повеслуєм
Докще місяць сяє
Док ще море стоїть тихо,
Стоїть, не гуляє.

Гайда хлопці до роботи,
Ось і наше жниво,
Обробимось той поїдем
До наших на пиво.

Кинулися Запорожці
Неначе шершені,
Покували бісурманів,
Немов пси скажені.

Покували, тай за весла,
В дорогу пустились,
Один місяць все те бачив
Та зорі дивились.

— — — — — — — —

Ідуть, ідуть Запорожці
Спокійно до дому,
Кидаючи бісурманів
В воду по одному,

Щоб запили пир султанський
На дні в Чорнім мори
Тай не стали в перешкоді
Козакам ніколи...

Остався лиш султан-паша,
Смачно спить, не чує,
Що Самійло з козаками
Вже господарує.

І небавом Дніпр-Славута
Зареве, заграє
І Самійла з козаками
Радо привитає...

Ідуть, ідуть Запорожці,
Вже і день зробився,
Проспав султан гучний бенкет,
Проспав, пробудився.

Пробудився та до служби
Лежучи гукає;
Почув Кішка іде в двері,
Іде, відчиняє.

Як побачив султан Кішку,
Поглянув усюди,
Кішка хватив за кинджала
І в султанські груди.

Заблис кинджал, зашуміло,
Рукоять спинилась
Тай кровію бісурмана
Як стій обагрилась.

Ось так тобі, бісів сину,
Пканена подяка,
Гинь, поганче, з рук козацьких,
Як підлий побака...

Султан вився мов скажений,
Кляв усіх по свому...
А козаки веслуючи
Спішили до дому.

Обернувшися Самійло
І вийшов з кімнати,
Щоб не дати султанови
В ґалері сконати.

Кличе мерщій Запорожців
Щоб його забрали
Доки живий ще в Чорнім мори
Султана скупали.

Метнулися Запорожці,
Зараз, батьку, буде,
Зараз батьку грубий паша
Вимнесь усюди.

Тай пігнали... і забрали,
Пустили у воду,
Тай очистили ґалеру
З турецького роду.

— — — — — — — —

Вже погасли ясні зорі,
На день ся зробило,
З сходом сонця на ґалері
Козацтво віджило.

Вже і Дніпро показався,
Реве, скажене,
Показався степ козачий,
Де буйненький віє.

Вийшов Кішка на ґалеру,
Станув на помості,
Приглядаєсь невольникам
Як вертають в гості...

Усміхнулось Запороже,
Козаки ізсіли,
Потягнули до табору,
Щоб там відпочили.

Відпічнули Запорожці,
Побенькетували,
І про лихо як скоїлось
Всім переказали.

Про неволю, про султана
І про бісурмани
Та про Петра що за лихо
Скоїв з козаками.

На паль!.. на паль з ним до біса!...
Дружина загула,
Кидаючись, мов барана
На паль потягнула.

Застряг Петро на паль скутий
Що пив з ворогами,
А Самійло ще доволі
Гуляв з козаками.

Джемейка, Н. Й., 5. 1. 1924.

Іван Гарасимович.

УКРАЇНСЬКІ ШКОЛИ ПІД ПОЛЬСЬКОЮ ВЛАДОЮ

Сила виховання.

Не лише наділена незмірними богацтвами українська земля манила очи захланних на чуже добро близших і дальших сусідів, але всяка ворожа навала старалася видерти й українську душу та українське серце молодого нашого покоління і таким чином зробити з рідних дітий найтяжших ворогів українського народу.

Так робили колись Турки і Татари, виховуючи з наших дітий найзавзятіщих ворогів України — яничарів. Так робила російська школа з нашими дітьми на Великій Україні, перемінюючи їх з Українців на істинно русских Москалів. Так творили Мадяри по своїх школах з українського молодого покоління звісних т. зв. Мядяронів і до нині завзятих ворогів всього що українське. Так поступали і далі поступають Румуни, в наслідок чого повстала навіть приповідка: "Тато Рус (себ-то Русин), мама Рус (себ-то Русинка) а Іван — Молдаван (себ-то Румун)". А що до Поляків — то вони на цю справу завсігди звертали і особливо тепер звертають як найбільшу увагу.

Пригадаймо собі, що теперішні т. зв. польські роди як Сапгін, Потоцькі, Дідушицькі, Шептицькі, Чорторийські, Четвертинські і инші — то давно польським вихованням спольщені Українці. А найлютійший звір в людському тілі Ярема Вишневецький, який наших братів живцем вбивав на палі, пражив на розпеченому залізі, четвертував, здирав шкіру з живих людий — це також Українець, лише що вихований в польському шовністичному дусі.

До чого зміряє і доводить чуже, вороже виховання, бачимо на страшній картині, яку по мистецьки представив незабутьний Тарас Шевченко в незрівнаних своїх "Гайдамаках". Український народ, якого чаша терпіння переллялась була вже через край, повстав проти своїх гнобителів. Огнене море розлялося над панськими дворами, фільварками, економіями та по містах, — у своїй крові купалися кати українського народа. Найстрашніща різня була в Уманю. Гайдамаками проводив тоді сам Гонта.

> ...Аж ось ведуть гайдамаки
> Ксьондза єзуїта
> І двох хлопців.
> — „Гонто, Гонто!
> Отсе твої діти!
> Ти нас ріжеш — заріж і їх...
> Заріж і їх, бо виростуть,
> То тебе заріжуть!
> „Убийте пса! А собачат
> Своєю заріжу".
>
> Махнув ножем —
> І дітий немає!
> Попадали зарізані.

Ось до чого доводить чуже виховання. Батько, свідомий Українець і громадянин, провідник повстаньчого руху, власною рукою мусить вбивати свої діти, щоби вони колись разом з ворогами українського народа не розпинали своєї рідної Матері України.

Це одна з найстрашніщих трагедій, яку знає історія людства.

Українські школи під польською владою.

За історичної Польщі польські школи повиховували з молодого українського покоління чимало перекінчиків, ренегатів, яничарів — найзавзятіщих ворогів українського народа. Але тих шкіл, які по найбільшій части вели польські ксьондзи єзуїти, було тоді небагато, — отже вони своїм впливом не могли обняти найширших мас українського населення. — Тепер Польща, занявши українські землі з 8 міліонами Українців, постановила в найкоротшому часі їх спольонізувати за памочию польських шкіл.

За короткий час доведено до того, що в Холмщині і Підляшу нема вже нині ані одної української школи а на Волиню і Полісю знищено вже поверх 90% укр. шкіл. Українських учителів (льок) позвільнювано з посад, а школи обсаджено самими Поляками і Польками, залишаючи лише з 10% "поржондних Русінуф". А треба знати, що тут живе 90% українського населення!

В Східній Галичині нищеннє українських шкіл і насаджуваннє польських представляється так:

Українських народніх шкіл у Східній Галичині було в 1911-12 шк. році, це є до війни, 2612, а після війни в 1920/21 шк. р. 1930, отже менше о 682.

Польських народніх шкіл у Східній Галичині було в 1911-12 шк. р. 1537, а в 1920/21 шк. р. 1872, отже більше о 335.

Коли числити по клясам, то на 9.856 (отже кругло 10.000) кляс у Східній Галичині є 7.211 польських і лише 2.645 українських кляс.

Найбільше шкіл стратили ми в тернопільському "воєвудстві", бо 279, відтак іде львівське зі стратою 235, далі станиславівське, де ми стратили 141, а в кінці українські повіти з краківського воєвідства стратили 27 українських шкіл.

В поодиноких повітах страта та дуже разяча. Напр. у старосамбірському повіті зі 41 українських шкіл остало 6 а польських з 9 зросло на 51. У деяких повітах, як: Чортків, Теребовля, Броди маємо всього по 13 українських шкіл, в повіті Збараж 15. і т. д.

До того польська влада потворила після війни 385 т. зв. польсько-українських шкіл. Який характер цих шкіл, не треба мабуть пояснювати.

Коли додамо всі наші страти й нашим коштом побільшене число польських шкіл, а саме: 682 знищених укр. шкіл, о 335 збільшене число польських шкіл і 385 польсько-українських шкіл то загальна теперішня втрата з нашого передвоенного на річ польського стану посідання виносить страшну цифру, бо поверх 1300 шкіл, не числячи приватних народніх шкіл "Товаржиства Школи Людовей" (Т. С. Л.), яких число виносить 474. Це страти за час від 1919. до 1921. року. Скільки стратили ми за час від 1921. до 1924. року — це оповите тайною, бо польська влада заборонила видавати які-небудь статистичні інформації що до шкільництва.

В наслідок того, коли до війни лише 150.000 української дітвори побирало початкову науку в пльських школах, то тепер поверх пів міліона або зовсім не побирає науки або побирає науку в польських школах.

Державних учительських семинарій є: польських 12, утраквістичних 7, а українські 2, які також перемінено з початком біжучого 1923/23. р. на утраквістичні.

Кураторія касує одинокий на цілу Галичину державний український мужеський учит. семинар у Львові, закриваючи постепенно шкільні роки. З 1923/24. шк. роком уже закрито І. рік, а відтак постепенно будуть звивані вищі роки. Поки що залишено вправді І. рік державного жіночого українського учительского семинара у Львові, але число кандидаток зредуковано до 40, а з початком 1923/24. р. заведено польську викладову мову до науки географії й історії.

Державних гімназії ріжних типів у Східній Галичині є: польських 53, а українських лише 7 і то міністер Гломбінський заповів, що буде звивати й ті, а зачав уже тим, що усунено українських інспекторів, а надано Поляків.

Д е р ж а в н и х промислових шкіл у Східній Галичині польських 19, українських нема ані одної!

Д е р ж а в н и х торговельних шкіл у Східній Галичині польських 2 (торговельна й експортова академії), українських нема ані одної!

Державних рільничих шкіл у Сх. Галичині польських 7, а українських нема ані одної!

10.000 нових польських шкіл на кресах.

Так польський уряд як і польська суспільність зуживають найбільше сил на постійне нищеннє українського шкільництва на насаджуваннє польських шкіл на українських землях. Польські вчені, політики, громадські діячі, педагоги забирають в тих справах голос, а польська преса присвячує тим справам дуже богато місця. Справу свого приватнього шкільництва вважає польська суспільність так важною і з поміж всіх народніх потреб висуває її завсігди перше місце, що від десяток літ ведеться вона як оркема для себе акція від нікого і нічого независима, з нікмм і з нічим незвязана (не уніфікована) і на ту ціль польське громадянство так поодиноко як і зорганізовано жертвує — на наші відносини дійсно казочні суми. З другого боку польська суспільність морально піддержує свою владу в нищеню укр. шкільництва. "Товаржиство Научицел і Шкул Вижших" у Львові ухвалило на своїх загальних зборах в 1923 р. жадати цілковитої польонізації всіх народніх і середних українських шкіл.

Презес ради народової п. Прушинські каже в "Слове Польськім" (ч. 147 з 1 IV. 1923 р.): "Трактат версайльський та конституція не обовязують нас до жадної непольської державної гімназії... В слід за тим в Польщі не повинні бути державні українські гімназії, а тепер істнучі треба негайно замінит на польські"

Що до народніх шкіл, то "Гтеаза Поранна" (ч. 6724 з 1. VI. 1923 р.) в статті під з. Кошчьол і школа фондаментем польскосьчі кресуф! Научичельству ржуцами гасло: На Всхуд! На Всхуд!" — пише між иншим: Культуральний, цивілізаційний наїзд є дозволений кождому... І коли в кождій громаді на кресах, міській чи сільський, найдеться учитель Поляк-ідейник, який зуміє в кресову дітвору вщепити від наймолодщих літ переконаннє чим вона є і чим повинна почуватися, то вплив тих нових віток на окруження видасть просто необчислені овочі. Він же повинен стати місіонарем-пропагатором польської думки на східних окраїнах". (Так як давніще ксьондзи єзуїти! — Прим. І. Г.)

Проф. Сікора, теперішний ТСЛ., доповнює повисші виводи, а заразом подає докладний плян праці в тому напрямі. Він пише в "Гоньцу Краковскім" (ч. 134—134 з дня 15—16. VI. 1923 р.): "Жадне зі супільних питань не є так пильне і жадне на випадок занедбання не грозить так страшними консеквенціями, як справа польського шкільництва на окрїнах. Справа зорганізування шкіл повинна бути довершена на протязі 3—5 літ... До акції мусять станути держава, самовряду-вання, і суспільні організації.... Там, де ТСЛ. будуде школи, випадає дишевше. На будову 10.000 шкіл треба 100 міліярдів мп.... Як найскорше беримся до будови польських шкіл на східних окраїнах"!

Таким чином на протязі 3-5 літ має повстати від Карпат аж по Пінські болота по всіх українських громадах 10.000 польських шкіл, осередків систематичного винародовлювання українського народу.

За історичної Польщі було польських шкіл на українських землях розмірно не багато, а всеж таки скільки то перевертнів перекінчиків, явних ренегатів зуміли вони потворити. Можна уявити собі скільки потворять їх сотки і тисячі польських шкіл збудованих вже досі на руїнах українського шкільництва, а скільки то ще випродукують їх 10.000 яничарських нових казарм на "кресах всходніх"!!...

І коли слідитимемо за дальшим ходом започаткованої проф. Сікорою (себто ТСЛ) акції, то переконаємося, що це не соломяний вогонь, — а за кличем ідуть і реальні діла, — діла, які можуть увінчатися навіть кращими успіхами, про які мрів сам Сікора.

"Газета Поранна" (ч. 6829 з 14. IX. 1923) приносить статю "Уржондніци оподаткуйов сє на целє школьне. Доньослов тем акцієв започонтковали колеярже!" З неї довідуємося, що польські урядники добровільно оподаткувалися на цілі польської школи. Вони дають писемні заяви, що уповажняють кождого "першого" стягати з їх платень ½, 1, 2, 3 і більше золотих польських на польські школи. Це дасть щорічно 100 міліярдів. Таким чином вже самі польські урядники покривають запотребування на будову нових 10.000 шкіл "ан кресах"!

Як бороняться Німці перед "культурним" польським наїздом?

В тому часі, коли на "всходніе креси" іде ніким і нічим не здержуваний "культурний" польський наїзд, то гідна постава німецького громадянства на "заходніх рубєжах" (в Горішному Шлезку) примушує Поляків переходити до оборони. Той сам проф. Сікора, який так самопевно "здобуває" "креси всходне", — в справах "заходніх рубежи" співає о кілька октав низше. В статті п. з., "Винарадавяне дзєці польских. Нє посилами дзєці до общих шкул" ("Гонєц Кракофскі" ч. 136) пише між иншим: "На Горішному Шлезку діються горендальні річи. Там навіть шкільні візитатори заохочують дітий щоби ходили до німецьких шкіл". Чому це так діється? Річ проста: "Населеннє вважає німецьку школу за щось вищого як польську". Та це зважаючи на те — каже п. Сікора — "треба в польській державі цильно перестерігати того, щоби ні одна польська дитина не ходил до німецької школи".

А треба знати, що німецьке громадянство Горішного Шлезка таке домінуюче становище здобуло собі виключно власними силами: ініціятивою і приватною жертвенністю з одного боку і рішучою поставою в справі оборони своїх прав на чолі шкільництва з другого.

Німецьке приватне шкільництво на Горішному Шлезку вивінуване своєю суспільністю як найкраще: прив. нім. школи випосажені у всі можливі серединки до навчання, нім прив. учителі одержують розмірно більшу платню як польські державні та до того всі достаточно забезпечені на випадок недуги і нездатности до праці, шкільна дітвора одержує зі "Шульферайнів" не лише всі книжки, але бідніщі одержують ще убрання, а навіть обіди. І треба признати, що така щира опіка над молодим поколінням з боку свідомої здиціплінованої німецької суспільности, якого кожда одиниця є членом "Шульферайну", приносить для німецької нації благодатні овочі: не лише, що німецька дітвора не польщиться, але навпаки!

Та на цьому не кінець. Німецьке громадянство не резигнує зі своїх прав і до державних шкіл, на які воно оплачує свої податки. І так родичі 40.000 німецьких дітий зажадали для них державних шкіл. Очевидно польська влада спротивилася тому, бо — каже — це не німецькі, але властиво польські діти. — З тих 40.000 заквестіоновано приналежність до німецької нації у 12.000 дітий. Річ ясна — родині з тим не погоджуються і тепер йде завзята боротьба буквально за кожду дитину. З обох сторін уладжується віча, збори, конференції, анкети — йде шелена агітація. Що обі сторони витрачують на ті цілі як найбільше енергії і матеріяльних засобів — це ясне, бож тут йде завзята, безпощадна боротьба за душу дитини, боротьба за істнування нації.

А в нас? — спитаємо мимоходом. — У нас нищиться істнуючі українські школи, у нас сотки нових польських державних і приватних шкіл насаджується по чисто українських громадах, у нас не тисячі, не десятки тисяч — але цілі сотки тисяч нашої дітвори на наших очах польщиться по польських школах — а ми "неначі закляті" досі не виявили ще того конечного завзяття, яке потрібне в боротьбі проти тому пляновому, доцільному, страшному нищенню нашого грядучого покоління. Так далі воно бути не може і не сміє!

(Дальше буде).

ДИВНА РИБА

В озері Тибргад в Африці жиє один рід риби яка називається "батько родини". Як лиш самиця знесе своїх двіста яєць, самець їх сейчас зідає. За кілька днів голова самця опухає, і тепер виходить на яву, що батько родини не пожер яєць, а держав їх у своїм роті, аж до часу, доки з них не виплодилися молоді риби. Навіть пізнійше, коли молодий нарибок кружляє свобідно по воді, батькова паща служить йому за охорону в разі якої небезпеки або переполоху. Ті риби мають ще одну прикмету, що уміють перескакувати тами і греблі і так дістаються з литких ставів, яким грозить висхненне, на глибшу воду. Мурини з оази Тургут уміють вихіснувати ту гімнастичну здібність риб і уладжують на них лови. Именно трох Муринів входить до воти так, що лише голови їм видно, і посуваючися наперед, рушають під водою галузем. Риби, наткнувшись на таку перешкоду, перескакують через голови муринів, але се багато не помагає, бо за попередними Муринами двох других тягне широку сітку, в яку попадають зваблені підступом риби.

МІТИНГИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ПАСАЙК, Н. ДЖ. Отсим повідомляється членів тов. Т. Шевченка, від. 42, що звичайний мітинг відбудеться в неділю, 20. січня о 2. годині попол. під ч. 237 Гоп Евню. Заразом подається до відома всім місцевим і позамісцевим членам, що на річнім мітингу вибрано слідуючий новий уряд на рік 1924: П. Капелюх, предс.; Д. Білах, з. предс.; О. Свитак, секр.; М. Гунайлюк, з. секр.; Т. Ставчанський, кас.; контрольна комісія: М. Стратійчук, Й. Кашалаба, Д. Білах; тростіси: Мих. Кметь, В. Юсипчук; надзирателі хорих: В. Юсипчук на Пасайк, Л. Силчак на Кліфтон. Проситься всіх членів явитись на мітинг і виповнити свої належитости як і залеглість. Нехай кождий член принесе зі собою 30 цнт. за календар. Рівнож на мітингу буде роздаватись календарі. — П. Капелюх, предс.; О. Свитак, секр.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. Подається до відома всім членам бр. св. Георгія, від. 239, що мітинг відбудеться в неділю, 20. січня о годині 1.30 попол. на гали У. А. Горожан. На сей мітинг запрошуєся всіх членів щоби явились як оден, бо суть дуже важні справи до полагодження і буде звіт контрольної комісії за пів року. Таксамо буде приматися нових членів до У. Н. С. без вступного, а до братства як звичайно, отже проситься привести нових членів як старих так і дітей. Обовязком кождого члена приєднати як найбільше членів. Кождий член повинен явитися як оден. Таксамо вибрано новий уряд на рік 1924 такий: І. Хмелік, предс.; Г. Комуніцький, з. предс.; І. Пісечко, секр.; Н. Захарко, з. секр.; А. Тоганчин, кас.; П. Мокрицький, з. кас.

ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ. Тов. Українська Січ, від. 170, повідомляє всіх своїх членів, що на річних зборах 31. грудня 1923, вибрано слідуючий уряд на 1924 рік: А. Кругляк, предс.; М. Мельниченко, з. предс.; Г. Павлик, фін. секр.; Н. Лазорко, рек. секр.; С. Мушинський, кас.; Д. Лазорко, з. кас.; Г. Корунов і І. Мікула, контрольори; І. Саввин і С. Волошин, надз. хорих на долині міста; Г. Готра, надз. хорих на горі міста; Іг. Моравський і Г. Готра, прапорщики; І. Жарський, двери.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. Тов. Згода, від. 62, повідомляє, що мітинг відбудеться точно о 3. годині пополудни в неділю, 20. січня в гали під ч. 6177 Гленмор Евню. Проситься всіх членів прибути на той мітинг, бо суть важні справи до полагодження. — П. Кокодинський, предс.; В. Волчанський, кас.; О. Туріненць, секр.

ЙОНКЕРС, Н. Й. Тов. Подільська Січ, від. 8, подає до відома, що місячний мітинг буде в неділю, 20. січня о годині 4. попол. в церковній гали. Проситься всіх членів прибути на сей мітинг бо суть важні справи до полагодження. На річнім мітингу вибрано отсих урядників на 1924 рік: В. Мандзій, предс.; І. Лагойда, з. предс.; С. Пилипишин, секр.; П. Дюк, з. секр.; А. Хіцяк, кас.; Н. Чолій, з. кас.; контрольори: М. Фатюк і Н. Турчин; надзирателі хорих: Г. Сокола і Т. Кренца; Н. Гавриляк, капітан. — В. Мандзій, предс.; С. Пилипишин, секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Тов. Запорожська Січ, від. 367, повідомляє своїх членів, що спеціяльні збори відбудуться в вівторок, 22. січня о годині 7.30 вечер. На збори має кождий член явитися і скористати з тих зборів на котрих буде богато нових справ до полагодження. Тож проситься явитись як оден, бо неявившися член без важних причин заплатить 50 цнт. кари, а урядник 1 дол. — А. Бабій, предс.; М. Антонів, секр.